

Vanaf het eerste ogenblik dat hij als society-schilder 'in' was, vroeg hij vijfduizend gulden voor een olieverfportret. Dat was duur, ontstellend duur in de vroege jaren twintig. Maar wat is duur? Het gebeurde met de beeltenis van Anatole France toont de betrekkelijkheid van zulke begrippen aan: Anatole France gold als de Paus, of, om het profaner te zeggen, als de Vestdijk van de franse litteratuur. Van Dongen – ze waren nagenoeg burens – vroeg hem om voor een portret te poseren, en de Meester stemde toe. Maar hij was oud en had zijn eerste attaque al achter de rug. Tijdens de zittingen dommelde hij telkens weer in slaap. Toch werd het een groots schilderij, zó schokkend van oprechtheid, dat het orkanen van protest verwekte. 'De Hollandse bruyt Vandongen, gast in ons land, heeft zich verstout het aanschijn van het littéraire idool Anatole France tot een karikatuur te misvormen', aldus luidde saâmgevat het oordeel van zijn verguizers. De affaire groeide allengs uit tot een schandaal.

Kort daarop vertoonde de franse frank stuiptrekkingen. Men had nog weinig ervaring met inflaties en devaluaties, en meende de muntwaarde o.a. te kunnen stabiliseren door partikuliere steunbewegingen. Eén van deze spontane reacties was de veiling van moderne kunst, waarvoor álle erkende, in Frankrijk gevestigde buitenlandse meesters, belangeloos een werk afstonden. Van Dongen, die het schandaal nimmer ontliiep, doch het met feilloos zakeninstinct eerder uitdaagde, stond het gewraakte portret van Anatole France af. Het behaalde de voor-toèn sensationele recordprijs van *achtduizend gulden!* In oktober 1968 maakte het deel uit van de beroemde collectie Rudinesko, die geveild werd bij Parke Bernet in New York. Het verwisselde van eigenaar voor *tweehonderd negen en twintig duizend gulden*. Was Van Dongen dus duur met zijn vraagprijs van vijfduizend gulden voor één portret?

Kees van Dongen werd de 26ste januari 1877 in Delfshaven geboren. Volgens de catalogus van zijn laatste overzichtstentoonstelling in Boymans-Van Beuningen (december 1967–januari 1968) gebeurde dat aan het Piet Heinsplein 118, doch de registers van de Burgerlijke Stand te Rotterdam, dat de kleine zuster gemeente in 1890 opslokte, spreken van Voorhaven 96, oostzijde. Veel verschil maakt het niet uit. Het betreft hier een afstand van hoogstens enkele honderden meters, en de oorspronkelijke panden bestaan niet meer.